

יצולומים: גטיאימגס ישראל, באדיבות כרים ראשידי

אפשר למחזקה חצי מהעולם החומרי

על גופו תמצאו קעקועים של סמלי המדינות שבהן עבד, הוא חולם לעצב בית כלא, ומשוכנע שהספרים לא ישרדו את העידן החדש. אם תבקשו ממנו להגדיר את עצמו הוא יגיד: מעצב תרבותי, פוטוריסט, קז'ואליסט, עכשוויסט, נביא עיצוב ופילוסוף. בראיון מיוחד ל'ליידי גלובס' אומר מעצב העל כרים ראשידי: "הגענו לעידן אנטי חומרי, כי זה חלק מהתכנון של היקום להישרדות המין האנושי. העולם הדיגיטלי צורך אלפית מהאנרגיה של העולם החומרי"

דבי לוזיה

כבר 20 שנה אני מדמיין שאני יצור מכוכב אחר שבא לבקר בכדור הארץ. אני מתעורר בבוקר ושואל: למה? למה הכיסאות שעליהם אני יושב בנויים מחומרים קשים ובקוים ישרים? הרי גוף האדם אמורפי ורך. למה אני ישן על מיטה בגובה 45 ס"מ? הרי יש תרבויות שבהן ישנים על הרצפה. ביום ממוצע אנחנו נוגעים ב־650 אובייקטים וזה מדהים לחשוב כמה אנחנו מושפעים מהסביבה הפיזית שלנו. מישוהו פעם אמר לי שאם אובייקט לא תורם לחוויה האנושית, הוא לא ראוי להתקיים. זה אומר שאפשר למחוק בערך 50% מהעולם החומרי."

קצת מוזר לשמוע את אחד המעצבים הפוריים

"עיצוב הוא אמנות של עניינים אמיתיים". ככל שהמעצב מקושר יותר לעולם המסחרי, כך עבודתו רלוונטית יותר"

"גם כשהחפצים החומריים שלנו ייעלמו, עדיין יהיה צורך לעצב ממשקים וחוויות. מזה אני לא דואג"

ספת KIVAS שעיצב ב'2011

היית מגדיר את עצמך כאמן? "אני רואה את עצמי כיוצר כשאני מעצב, וכאמן כשאני עושה אמנות. אני אוהב את שניהם, ויש

ביניהם הפריה הדדית. אבל בעיצוב לא מספיק להיות יצירתי. מעצב צריך לקחת בחשבון היבטים של שימוש, התנהגות, אסתטיקה, תהליכי ייצור, התחשבות בסביבה, שיווק והפצה. לאמנים יש את הפריבילגיה לעשות רק את מה שבא להם, כי מדובר ב-100% הבעה עצמית.

"מעצב הוא כמו מנצח על תזמורת. יש לי לקוחות, מהנדסים, מנהלי ייצור ומנהלי שיווק, ואני מנסה לנצח על כולם כדי ליצור משהו הרמוני. זה רחוק מהבעה אישית, כי יש כל כך הרבה גורמים שצריך להתחשב בהם. עיצוב הוא אמנות של עניינים אמיתיים, וככל שהמעצב מקושר יותר לעולם המסחרי, כך עבודתו רלוונטית יותר."

"אני רוצה לשלב בעיצוב שלי את העולם הדיגיטלי החדש. בעוד עשור אנשים כבר לא ינהגו במכוניות שלהם, ובעוד 15 שנה מכוניות יעופו. בעוד עשר שנים גם לא יהיו עוד שעונים. השעון הבא יהיה על העור שלנו. זה ברור. לפני ארבע שנים ה-FDA אישר שבב תת עורית שבאמצעותו אוכל לפתוח את כל המנעולים שלי. המציאו עכשיו זכוכית שמהווה פאנל סולארי. זה מדהים."

תשכחו מהנוסטלגיה

עיצוב, הוא אומר, עוסק בכאן ועכשיו. "המעצב שולח זרועות כדי לחוש את העולם, לצפות בהתנהגות חברתית. אני רוצה שילוב של יופי ופונקציונליות, שהתנועה שלי בעולם תהיה חלקה. למשל, הייתי רוצה להגיע לישראל באמצעות טביעת האצבע שלי. במקום זה אני צריך להסתובב עם ספרון קטן שיש בו מאות חותמות גומי. חותמת הגומי הומצאה לפני 1,500 שנה. פעם אחת נתקעתי במוסקבה, בגלל שהדיו בדרך שלי נמר, ונראה היה להם שהתאריך שגוי. הייתי צריך להישאר יום שלם בשרה התעופה."

"מי שכבר יוצא מהבית צריך לקבל חוויה שונה בתכלית ממה שהוא רגיל"

"היום אנחנו חיים בעולם נטול מגבלות, שבו ניתן לייצר כל דבר שאנחנו חולמים. הבעיה היא שהעולם הזה עדיין מבוסס על גריד. כשהזמינו אותי לעצב כרטיס אשראי חדש עבור סיטיבנק, אמרו לי שהוא חייב להיות מרובע, כי הוא חייב להתאים ל-1.6 מיליון מכונות למשיכת מזומנים. אז יצרתי כרטיס מרובע, אבל עם שוליים גלויים. הם שנאו את זה"

והחדשנות שלו הוא מטיף - הוא מלא בקעקועים שמסמלים את המדינות שבהן עבר, והוא עונד תכשיטים ושם לק על אצבעותיו. "אנחנו חיים בתקופה מפלאה, עידן של חופש, ביטוי אישי, יצירתיות והעצמה. כולנו, ללא יוצא מן הכלל, יכולים להבנות ולעצב את עצמנו. העידן הדיגיטלי שבר גבולות, ואיפשר לנו להפיץ את הייחודיות שלנו. למה להצטנע? "אני לבשתי לבן כמעט כל יום מאז המילניום, וזה לא גימיק. זה באמת מי שאני. אם אני צריך להגדיר את הסגנון שלי, הייתי אומר פוטוריוז וקו'זאליזם. הבדים שאני לובש הם הייטק, אבל הבגדים הם מינימליסטיים ועם זאת, היפר-פונקציונליים. אני אוהב להתלבש באופן שמשרר עכשוויות. שום דבר נוסטלגי. סגנון הקו'זאל מאפשר לנו להשיל קודים רשמיים ומסורתיים, ומשחרר אותנו להיות מי שאנחנו."

היו בריה וניל. בנוסף לנעליים עיצבתי גם תיק במהדרורה מוגבלת לסלון של מילנו. משלוח של אלפי תיקים הגיע אלינו לסטודיו, וריחות הוויגל והמסטיק עמדו באוויר במשך חודשים. "באותו זמן עיצבתי בקבוק לפפסי, והחלטתי להשתמש באותה טכנולוגיה, ולהוריק ריח לתוך הפקק של הבקבוק. ברגע שפותחים את הפקק והפלסטיק נשבר, מריחים את ריח המשקה. לזה קוראים עיצוב! אפילו הצליל של פתיחת הבקבוק הוא עיצוב. הבעיה היא שהרבה דברים מהונדסים ולא מעוצבים. ולכן, למשל, הפייה של בקבוק הפלסטיק לא השתנתה מאז ייצור בקבוק המים המינרליים הראשון של אויאן ב-1984. אולי הגיע הזמן לבחון את זה, כי היא לא מספקת חוויית שתייה נעימה."

אם כל העולם יעוצב רק באמצעות פולימרים, זה יהיה די משעמם. "טכנולוגיה ועיצוב לא עוסקים רק בפולימרים. יש עוד אלפי חומרים חדשים, אבל העניין הוא לא החומר, אלא סגנון החיים והחברה שעבורם אנו מעצבים. אני מת על שילוב אקלקטי בין ישן לחדש, אבל אני מתנגד לחלוטין לניסיון להקות סגנונות עבר. אדריכלות ועיצוב חייבים לשקף את תקופתם, ואני מאמין שכל חפץ חדש צריך לשקף, להכיל ולהגיב על העולם הדיגיטלי. זה יכול להיות באמצעי ייצור חדישים, חומר חדש, שפה דיגיטלית או סגנון חיים חדש.

"אני לא אסע היום בסוס ועגלה, כמו שלא אנגן תקליטים בפטיפון ולא אשתמש בטלפון חוגה. לא הייתי יושב בכיסא נדנדה מעץ כמו של סבתא שלי, לא אשן על מזרון מקש ואני לא רוצה מלאכים גלופים מעל פתח ביתי. אסור לנו להעתיק את העבר, כי העבר כבר נעשה. אנחנו מעצבים את העתיד.

"זה נכון גם לגבי ארכיטקטורה - אני חושב שאבולוציה טבעית ואורגנית של עיר היא להיפתח לחדש, ולאפשר צמיחה. היופי של עיר גדולה הוא לראות את כל תקופות הצמיחה זו לצד זו, ליצור קולאז' היסטורי, תערובת של תקופותיה השונות. כל מי שמבקר בלונדון, לדוגמה, יכול לראות בניינים מהמאה ה-17 ומהמאה ה-21 זה לצד זה. זו האקלקטיות של הנוף האורבני שאני אוהב."

לובש לבן כמעט כל יום

ראשית הוא עוף מורר בעולם העיצוב. הוא מתעניין מאוד בפילוסופיה ובפסיכולוגיה, והצניעות, יש לומר, ממנו והלאה. אומרים עליו שהוא אמן בשיווק עצמי לא פחות מהיותו מעצב מוכשר. הוא טיארלי מאוד, הן במראה והן באופן הדיבור. הוא מיישם על גופו את אתוס היצירתיות

מרובע, אבל עם שוליים גלויים. הם שנאו את זה. "אחרי זה עיצבתי מקרר לחברת LG, אבל הם הגבילו אותי לעומק של 60 ס"מ, כי זה הגודל הסטנדרטי שמתאים לכל מטבח. כל החיים שלנו מבוססים על חוקיות של קווים ברשת קואורדינטות. האבסורד הוא שאין בטבע אף קו ישר. האדם הקרמון חפר לעצמו מערות. הוא לא חפר בקו ישר, אלא בצורה המדמה רחם. כל הקווים הישרים שמקיפים אותנו הולכים נגד הטבע, במקום לזרום איתו. אולי הסיבה לכך היא שאנחנו רוצים לגבור על הטבע, כי אז נזכה לחיי נצח. אפילו המחשבים שלנו נכנעים לאותה רשת מיושנת. יש תיקיות ופח אשפה, וזה אבסורד, כי בעוד 30 שנה אנשים בכלל לא ידעו איך נראה ארון תיקיות."

נעליים בריח שוקולד

קשה להתעלם מסגנון העיצוב הייחודי של ראשי: שימוש רחב בפולימרים ליצירת חפצי פלסטיק צבעוניים, הרבה ורוד וצהוב, ודוגמאות גיאומטריות בטפטים או בחיפויי רצפה. בעיקר בולטים אצלו הקווים העגולים. "בני האדם הם יצורים אמורפיים ולא סימטריים. אם נעצב אובייקטים המתאמים לגוף האנושי, הם יהיו, למעשה, שלוחה של הטבע. אם אצור מרחב אמורפי, רך כמו ביצה, ללא גבולות - זוהי נצחיות.

"הייתי רוצה לתכנן בית כלא שבו כל תא יהיה כמו רחם, ובקצה יהיה פתח עגול שיכניס אור. אבל אולי זה לא רעיון כל כך טוב, כי אז האסירים ייהנו כל כך, שהם לעולם לא ירצו לעזוב. זה די נוגד את הרעיון של כלא. אז אולי בית חולים? לפני חמש שנים היה לי סרטן ואושפזתי במשך שלושה שבועות בבית החולים הכי מרכז שאפשר להעלות על הדעת. כל בתי החולים מדכאים ומגעילים - החל מהאוכל, המרחב, החומרים, הגימורים, הכול."

אז מה אתה מציע?

"מאות שנים יצרנו תלת ממד מתוך תכנון דו ממדי. היום אנחנו מייצרים בתלת ממד מציאות בעלת ארבעה ממדים, כשהממד הרביעי הוא חווייתי. עיצוב לא מסתיים בוויזואלי ובחלל, אלא מאפשר חוויה אנושית ורגשית. גם קול וריח - כל מה שמפעיל אחד מששת החושים, תורם לעולם יפה וחוויתי."

"לפני כעשור עברתי עם חברת מליסה מברזיל לייצור נעלי עקב לנשים, פריט שגם הוא, לדעתי, חלק מהעולם הישן הארכאי, אלא אם כן הן נוחות מאוד. או עיצבתי עקבים גמישים, ובתוך הפלסטיק הזורקים ריחות: נעליים חומות הריחו כמו שוקולד, נעליים ורודות הריחו כמו מסטיק, הלבנות

"הבעיה היא שהתרגלנו לפעול כקולקטיב, בתוך מסגרות. הנה, בתל אביב יש 3,000 בנייני באוהאוס, וכולם נראים כמעט אותו הדבר, למרות שהם תוכננו על ידי אנשים שונים. למה הפחות חביבות עליי במין האנושי: הקונפורמיות"

גופי תאורה, רהיטים, בקבוקים, נעליים, בגדים, דירות, מסעדות ובתי מלון. הוא הפך לאייקון, שחתימתו על מוצר כלשהו מקפיצה את ערכו. "כל בוקר אני מתעורר עם רצון ליצור משהו מקורי שיתרום לעולם, שייגע באנשים, שיהיה בעל השפעה. יצירה היא משמעות החיים. לכל אחד מאיתנו יש טביעת אצבע ייחודית, ונולדנו ליצור ולחשוב מחשבות מקוריות, אלא שאף אחד לא עורר אותנו ליצירתיות. בתור סטודנט לעיצוב לימדו אותי לעשות סקיצות בדרך מסוימת. אבל רגע, אני נפש יצירתית, ויש לי את הדרך שלי לעשות סקיצות.

"הבעיה היא שהתרגלנו לפעול כקולקטיב, בתוך מסגרות. הנה, בתל אביב יש 3,000 בנייני באוהאוס, וכולם נראים כמעט אותו הדבר, למרות שהם תוכננו על ידי אנשים שונים. למה זה? בגלל אחת התכונות הפחות חביבות עליי במין האנושי: הקונפורמיות. אנשים תמיד רוצים להתאים את עצמם לסביבתם.

"במשך מאות שנים העולם שלנו היה מעוצב כהתאם למגבלות טכנולוגיות, כי ניתן היה ליצור רק מה שמכונות יכלו לייצר. היום אנחנו חיים בעולם נטול מגבלות, שבו ניתן לייצר

כל דבר שאנחנו חולמים. הבעיה היא שהעולם הזה עדיין מבוסס על גריד. כשהזמינו אותי לעצב כרטיס אשראי חדש עבור סיטיבנק, אמרו לי שהוא חייב להיות מרובע, כי הוא חייב להתאים ל-1.6 מיליון מכונות למשיכת מזומנים. אז יצרתי כרטיס

המבקשת להפוך את העולם למקום טוב יותר, על ידי עיצוב דברים יפים וטובים יותר, שפותרים בעיות למשתמשים בהם. עיצוב הוא אקט חברתי."

בעיצוב יש גם הרבה קיטש.

"80% מהעולם זה קיטש. זה יידיש, לא? קיטש זה חיקוי זול של האותנטי. למשל, אני מוזמן למסעדה בבוקרלין שיש לה רשימת המתנה של חודשיים. האוכל אמור להיות חדשני, מקומי, אורגני, נטול גלוטן ומה לא. אני מגיע ורואה, לאכזבתי, שמדובר בהעתק של העתק של העתק של ביסטרו צרפתי מהמאה ה-19. למה? אני מתיישב על כיסא עץ מיושן, ומשלם 50 דולר על מנה כל כך קטנה שאני בקושי רואה מה יש לי בצלחת.

"לעומת זאת, כשאני רץ, אני נועל נעליים משובלות המותאמות אישית לכף הרגל שלי. כשאני משחק טניס, אני אוהב במחבת שאינו דומה לזה שאחזתי לפני 30 שנה. הטכנולוגיה כזו כדי לשפר את העולם. אז מה המסר של מסעדה כזאת? המסר הוא תעתוע, זיוף מוחלט. אם הקונספט של האוכל הוא חדשני, למה שהמקום לא יהיה מעוצב כהתאם? לכו לריץ קרלטון במוסקבה - העתק מזויף של העתק של העתק של כאילו לואי ה-14. למה? יופי אמיתי נוצר כשיש הרמוניה בין פנים וחוץ."

עיצב 4,000 פריטים

הוא נולד בקהיר ב-1960 לאב מצרי ואם אנגלייה, וכשהיה בן שנה עברה המשפחה לקנדה, שם גדל והתחנך. הוא נשוי בשנית לאיוונה, ולזוג ילדה בן 3. ב-1992 פתח את משרדו בניו יורק, אבל רק כעבור ארבע שנים זכה להכרה, דווקא בזכות פח אשפה מפלסטיק שקוף שעיצב עבור חברת אומברלה. אחרי שמיליוני יחידות נחטפו מהמרפס, קיבל הפח מעמד איקוני, וכיום הוא מוצג באוספי העיצוב של מוזיאונים חשובים.

מאז הוא זכה באינספור פרסים וגביעים ("עוד חפץ קיטשי ומיותר"), ובשלושה תארי דוקטור של כבוד. הפלסטיק, חומר המאפשר ייצור המוני במחיר שווה לכל, הפך לחומר שהכי מוזהה עמו. אין כמעט קטגוריה בחיינו שעליה לא השאיר את חותמו - הוא עיצב כ-4,000 פריטים, ובהם שואב אבק, מטען לטלפון נייד,

יוני 2006

"אם אצור מרחב אמורפי, רך כמו ביצה, ללא גבולות - זוהי נצחיות"

כיטא מיסטי, 2012

"מאות שנים יצרנו תלת ממד מתוך תכנון דו ממדי. היום אנחנו מייצרים בתלת ממד מציאות בעלת ארבעה ממדים"

2010, Poluxurious Retrospective

יצירות: Albrecht Bangerter, באדיבות ברייס ראשיין

מחירים באופן משמעותי, ויש רבים שגם עובדים בחינם. זה מה שהורס את המקצוע, כי הלקוח מצפה לתעריף נמוך - ורמת העיצוב בהתאם. מעצבים צריכים לבקש יותר כסף, ולהתנהל ביושרה. אם חברה מבקשת ממני לעצב מנורת רצפה ואני לא חושב שנהוצה לעולם עוד מנורת רצפה, אני יכול פשוט לסרב. יש בזה כמוכרן מלכוד: התעשייה מייצרת בהיקף עצום, ויכולה להסדר גם בלעדיו. אם אני רוצה להשפיע לטובה, אני צריך להיות חלק מהייצור הזה."

לאחרונה הייתה לראשית הודמנות לממש את חזון האקלקטיות, כאשר חנך את הפרויקט הראשון שלו בארץ - מלון פוליהאוס בבית פולישוק, בניין באוהאוס תל אביבי. שברית המוסכמות המאפיינת את עבודתו של ראשית באה לידי ביטוי גם כאן. דלת הכניסה למלון, למשל, אמנם נראית יותר ככניסה סטנדרטית לחנות במדרחוב, אך היא מובילה לתוך חלל כניסה עם בר צהוב ארוך ושני מושבי Egg-shell ורודים שראשית עיצב.

"אני לא מבין את התפישה של מלון כ'בית מחוץ לבית'. מי שכבר יוצא מהבית צריך לקבל חוויה שונה בתכלית ממה שהוא רגיל. אני מעצב עכשיו מלון באמסטרדם, ואני מתכנן שכל אורח יקבל מפתח בצורת טבעת יפה. אורות המסדרון יכוונו את האורח מהמעלית לחדרו, הדלת תיפתח (אין ידית) והוא ייכנס לחדר, יניח את הטבעת על משטח בחדר, והאורות יידלקו. אם ירצה להאזין

למוזיקה, הטבעת תדע מה הטעם שלו. הווילונות יפתחו או ייסגרו בהתאם לשעת היום. ויהיה לו, כמוכרן, את הווייפי הכי מהיר".
מה תהיה הדרך הנכונה להגדיר אותך?

"אני מעצב תרבותי, אמון, נוף קונפורמיסטי, פרפקציוניסטי, עכשוויסטי, נביא עיצוב, פילוסוף ואני מלא בעצמי (צוחק). בכל אופן, אלה השאיפות שלי בחיים". □

"למה אני צריך להסתובב עם מטבעות, שאגב, הם המקור הראשון להעברת חיידקים? למה אני צריך רישיון נהיגה ומרפקה על המכונית שלי? כל החפצים האלה איכרו את תפקידם עבור אנשים שחיים בעידן הדיגיטלי. בעידן הנוכחי, הפיזי מתחרה בדיגיטלי, ומתחיל להיראות כבד ומעיק. מאז המהפכה התעשייתית, העולם הפיזי אנס את כדור הארץ ופגע בטבע. זה לא מקרה שהגענו לעידן אנטי חומרי - זה חלק מהתכנון של היקום להישרדות המין האנושי, כי העולם הדיגיטלי צורך אלפית מהאנרגיה של העולם החומרי.

"אנחנו חיים בתקופה מדהימה, אבל עוד לא מעריכים אותה, כי היא בהתהוותה. אנחנו נאבקים בין העבר להווה, וזה קורה גם עם ספרים: אנשים אומרים שהם אוהבים לרפרף. תאמינו לי, בעוד כמה דורות לא יהיו ספרים או חוברות והפצת חומריים. אני לא מבין, אני עולה על מטוס והדיילת מביאה עגלה עם המון חוברות ועיתונים. הדיי הוא רעיל ביותר. אתה מלקק את האצבע שנגעה בדיו, ועלול לחלות בסרטן."

אתה לא חושש לעתיד המקצוע שלך בעולם פחות חומרי?

"אנחנו חיים בתקופה נפלאה, עידן של חופש, ביטוי אישי, יצירתיות והעצמה. כולנו, ללא יוצא מן הכלל, יכולים לעצב את עצמנו. העידן הדיגיטלי שבר גבולות, ואיפשר לנו להפיץ את הייחודיות שלנו. למה להצטנע?"

גם כשהחפצים החומריים שלנו ייעלמו, עדיין יהיה צורך לעצב ממשקים וחוויות. מזה אני לא דואג. אבל יש סכנות אחרות למקצוע, בגלל שיש יותר מעצבים היום מאשר אי פעם בהיסטוריה. מצד אחד, זה יתרון גדול שעשוי להוביל לעולם מעוצב יותר, ובגלל שעיצוב הפך לנושא פופולרי וכל החברות, המתגים, הערים ואפילו המדינות מאמצים אותו, באמת צריך הרבה מעצבים. מצד שני, קל ונוח יותר להעתיק מאשר להיות מקוריים.

"בנוסף, כדי להיאבק בתחרות, מעצבים מורידים

2010, Poluxurious Retrospective

"אדריכלות ועיצוב חייבים לשקף את תקופתם. כל חפץ חדש צריך להגיב על העולם הדיגיטלי"